

Kadernota 2023 - 2026

Toekomstgericht Sittard-Geleen

Inhoudsopgave

Toekomstgericht Sittard-Geleen	3
De kadernota	4
Eigen begroting	4
Uitvoeringsprincipes 2023 – 2026	6
Vaststaande ontwikkelingen	9
Financieel perspectief	9
Autonome ontwikkelingen	11
Onomkeerbare ontwikkelingen	13
Onze speerpunten	15
Financiële veerkracht	23
Vaststaande ontwikkelingen	23
Speerpunten	25
Extra financiële ruimte	27
Verwerking financiële keuzes in de begroting 2024 - 2027	29
Uitvoeringskracht Sittard-Geleen	30
Externe invloeden op de uitvoeringskracht	30
Sturing en verantwoording	31
Bijlage 1 – De inzet van huidige middelen	32
Bijlage 2 – Financiële scenario's	34

Kadernota 2023-2026 is een uitgave van
de gemeente Sittard-Geleen, mei 2023.

Toekomstgericht Sittard-Geleen

We leven in dynamische tijden. De omgeving waarin wij onze taken uitvoeren verandert steeds. Dit heeft gevolgen voor onze financiële positie. Onzekerheden door diverse crises bijvoorbeeld, hadden veel invloed op de uitvoering van onze begroting. Zo was de impact van corona de afgelopen drie jaar groot: er is veel geld uitgegeven om de gevolgen van deze crisis voor inwoners, ondernemers en instellingen te beperken. Vanaf februari 2022 heeft ook de oorlog in Oekraïne gevolgen voor onze begroting en bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld omdat de prijzen en energiekosten stijgen en door vluchtelingenstromen.

Naar verwachting blijven het onzekere tijden. We weten niet hoe de inflatie gaat verlopen, wat de energiekosten doen en hoe de rente zich ontwikkelt. Ook is er onzekerheid door de krapte op de arbeidsmarkt en het 'ravijnjaar' dat we in 2026 voorzien. In dat jaar gaat de bijdrage van het Rijk aan het gemeentefonds flink omlaag. Via de septembercirculaire 2022 heeft het Rijk een deel van het ravijn gedempt door eenmalig € 900 mln. aan het gemeentefonds toe te voegen. Deze toezegging is inmiddels ook voor 2027 gedaan. Wat er na die tijd gebeurt is nog steeds niet duidelijk. Hiervoor wachten we het nieuwe beleid van het Rijk over gemeentefinanciën af. Het kabinet maakte eind 2021 bekend over te willen stappen naar een andere manier van financiering van gemeenten. Maar concrete plannen zijn er nog niet. Voor een verantwoord begrotingsbeleid is die financiële duidelijkheid wel nodig. Zonder kunnen we als gemeente moeilijk nieuwe plannen maken. En kunnen we maar beperkt investeren in maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, woningbouwopgave en digitalisering.

De onduidelijkheid over de nieuwe financierings-systeem van het Rijk was ook de reden dat de voorbereiding en vaststelling van de kadernota door is geschoven naar het voorjaar van 2023. Duidelijkheid is er nog steeds niet. Maar wij willen strategische keuzes voor deze raadsperiode niet verder uitstellen. Daarom hebben wij een aantal uitvoeringsprincipes opgesteld. Deze principes zijn bepalend voor de keuzes die we de komende bestuursperiode voorleggen.

02 De kadernota

Op 12 juli 2022 heeft de raad het nieuwe coalitieakkoord "*Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken!*" vastgesteld. Dit akkoord is het resultaat van een breed proces op basis van de Toekomstvisie 2030. In twee raadsconferenties dachten alle fracties in de raad actief mee en gaven ze input. Naast het coalitieakkoord zijn er ook uitvoeringsafspraken gemaakt en door de raad vastgesteld.

Het coalitieakkoord en de uitvoeringsafspraken samen zijn de basis voor de opdracht die de raad aan het college van B&W meegaf. En voor deze kadernota. De kadernota zal daarom in deze bestuursperiode de uitvoeringsagenda voor het college zijn. In de kadernota werken we de doelen en (financiële) randvoorwaarden voor deze bestuursperiode op hoofdlijnen uit.

De gedachtegang uit het coalitieakkoord, de uitvoeringsafspraken en de Toekomstvisie 2030 bepalen in grote mate de richting van deze kadernota. Ook de raad had inbreng. Op 18 april 2023 konden alle fracties aangeven welke ambities uit deze kadernota zij het belangrijkste vinden. Zo blijven wij in de geest van de Toekomstvisie 2030 werken aan een Sittard-Geleen waar het mooi (samen)leven, wonen en werken is.

Naast inhoudelijke input zijn uit de sessies met de raad drie thema's naar voren gekomen die bepalen hoe wij - het college en de ambtenaren - de strategische lijn uit de kadernota vorm moeten geven. Deze drie thema's zullen een leidraad zijn bij het bepalen van onze speerpunten en het realiseren van onze doelen.

- Een betrouwbare overheid.
- Trots op onze gemeente.
- De aandacht dichtbij.

Eigen begroting

De veranderende omgeving en onzekere tijd waarin we leven, maken het moeilijk om een stabiele financiële strategie uit te werken. Hoe kunnen we financieel veerkrachtig zijn en blijven, met ruimte voor nieuwe opgaven en ambities én om risico's en onvoorziene tegenvallers op te vangen? Aan de hand van onze planning & control cyclus volgen we de actuele ontwikkelingen. We vertalen de financiële gevolgen van deze ontwikkelingen naar onze begroting.

We zien sterk stijgende kosten, bijvoorbeeld voor bouwactiviteiten en energie, waar veel extra geld van de gemeente naartoe gaat. Ook voor ontwikkelingen en projecten die al gestart zijn, krijgen we te maken met meerkosten. Dat levert spanning op voor onze begroting. Want we willen onze ambities waar maken en doen wat in het coalitieakkoord 2022-2026 'Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken' en de uitvoeringsafspraken afgesproken is. Maar onze middelen en de financiële ruimte voor nieuw beleid zijn in de huidige begroting beperkt. In deze kadernota stellen wij een aantal onderzoeksrichtingen voor om extra financiële ruimte in onze begroting te creëren. Wij betrekken deze onderzoeksrichtingen in de voorbereiding van de begroting 2024. In de paragraaf financiële veerkracht gaan we hier verder op in.

Kadernota 2023 - 2026

De opbouw van de kadernota

Met deze kadernota geven wij richting aan deze bestuursperiode. Dat doen we door duidelijk te maken van welke principes dit college uitgaat bij het maken van financiële keuzes. En door deze binnen de financiële kaders te plaatsen waar we als gemeente mee werken. We willen een veerkrachtige gemeente zijn. Onder meer op sociaal, economisch en ecologisch gebied. We benoemen speerpunten voor de komende bestuursperiode die hier een bijdrage aan moeten leveren. Daar gaan wij aan werken. Daarnaast geven wij inzicht in onze financiële veerkracht en onze uitvoeringskracht.

In bijlage 1 laten we zien hoe onze middelen verdeeld zijn over de programma's en welk investeringsprogramma op dit moment al wordt gerealiseerd. In bijlage 2 presenteren we de financiële scenario's waarmee we in de voorbereiding hebben gewerkt. Deze kadernota gaat uit van het perspectief dat door het Rijk aan ons is voorgelegd.

02 Uitvoeringsprincipes 2023 – 2026

Het is onmogelijk om alles te realiseren. Keuzes zullen gemaakt moeten worden. Daarom hebben we ervoor gekozen om in de komende bestuursperiode te werken met een aantal vaste principes, de uitvoeringsprincipes.

Dit zijn deze uitvoeringsprincipes:

- 1 Waar we geen invloed op hebben, staat vast in de begroting. Hier kunnen we geen keuzes maken. Deze werkzaamheden voeren we zonder meer uit. Dit zijn de vaststaande ontwikkelingen.

Wat zien we als vaststaand (en niet te veranderen)?

- Autonome ontwikkelingen.
Deze ontwikkelingen zijn onvermijdbaar en niet uit te stellen. We verwerken deze ontwikkelingen wanneer ze zich voordoen.
- Onomkeerbare ontwikkelingen.
Dit zijn lopende ontwikkelingen: ze zijn al gestart en niet meer te stoppen. De afronding ervan brengt, vooral door prijsstijgingen, extra kosten met zich mee. We vinden het belangrijk om af te maken waar we mee begonnen zijn. Dit zijn concrete opdrachten van de raad en deze voeren we in zijn geheel uit.

- 2 Daar waar keuzes gemaakt kunnen worden doen we dit. Daarbij wordt achtereenvolgens zorgvuldig gekeken naar:

- i. lopende ontwikkelingen die nog bij te sturen zijn (omkeerbare ontwikkelingen);
- ii. hoe we aangenomen raads moties en amendementen kunnen uitvoeren binnen de financiële mogelijkheden;
- iii. speerpunten op basis van het coalitieakkoord, de uitvoeringsafspraken en die in interactieve sessie door de raad als belangrijk zijn aangemerkt.

Dit zijn de speerpunten voor deze bestuursperiode.

Wanneer kunnen we nog keuzes maken/prioriteiten stellen?

- Omkeerbare ontwikkelingen.
Het uitgangspunt is dat we afmaken waar we mee begonnen zijn. Voor een aantal genomen raadsbesluiten is de uitvoering nog niet gestart. Hiervoor kunnen we nog alternatieve scenario's overwegen. Dit doen we in samenspraak met de raad.
- We geven uitvoering aan de aangenomen raadsmoties 'gefaseerd afschaffen van de hondenbelasting' en 'heroverwegen verhoging lokale lasten'.
We stellen voor om in 2024 de eerder besloten verhogingen voor de OZB (woningen en niet-woningen) niet door te voeren. Daarnaast stellen we voor de tijdelijke verlaging van de hondenbelasting in 2024 te continueren. We nemen dit mee bij de uitwerking van de belastingvoorstellen 2024. Voor de dekking van dit voorstel stellen we voor een relatie te leggen met de resultaatbestemming in de jaarrekening 2022 en de niet ingezette vouchergelden.
- Doelen uit het coalitieakkoord en de uitvoeringsafspraken.
Deze doelen komen uit het coalitieakkoord "Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken!" en de uitvoeringsafspraken, aangevuld met input uit de raadsessie.

Voor deze speerpunten maken we ons hard in de komende bestuursperiode. In deze kadernota geven we een eerste indicatie van de kosten die daarbij horen. Passend bij bovenstaande volgorde gaan we die plannen uitvoeren die:

- we direct binnen de reguliere begroting kunnen opvangen;
- we binnen de reguliere begroting kunnen opvangen door bestaande middelen (budgetten en/of capaciteit) anders in te zetten.

Eerdere signalen vanuit de raad nemen we mee bij de afwegingen en keuzes die we aan de raad voorleggen.

Kunnen we de kosten voor invulling van de speerpunten niet dekken vanuit de bestaande begroting? Dan maken we gebruik van de (extra) financiële ruimte in de begroting. Kan dat niet, dan is invulling pas mogelijk als er nieuwe financiële ruimte ontstaat. Bijvoorbeeld omdat er zicht is op meer geld van het Rijk.

03 Vaststaande ontwikkelingen

We kiezen ervoor om volgens onze uitvoeringsprincipes te werk te gaan. Dat doen we binnen de kaders die we samen hebben afgesproken. Door deze kaders toe te passen willen wij invulling geven aan een duurzaam en veerkrachtig financieel beleid. En tegelijkertijd onze speerpunten tot uitvoering brengen.

In dit hoofdstuk schetsen we de kaders waar we aan gebonden zijn. Dat is de financiële ruimte die we hebben. Volgens onze principes realiseren we binnen deze kaders eerst de autonome ontwikkelingen en de onomkeerbare ontwikkelingen. Dat zijn ontwikkelingen die vaststaan, en die daarmee ook in onze begroting verwerkt moeten worden. Passend binnen de beschreven uitvoeringsprincipes en de hardheid van de in de tabellen opgenomen cijfers, stellen wij voor de vaststaande ontwikkelingen nu te verwerken in het begrotingsbeeld.

Financieel perspectief

In de 4de rapportage 2022 stelden wij het begrotingsbeeld voor het laatst bij. Dit actuele begrotingsbeeld geeft inzicht in de wendbaarheid en weerbaarheid van onze financiële positie. Op basis van deze rapportage ontstaat het volgende begrotingsbeeld:

Begrotingssaldi Bedragen x € 1 mln.	2023	2024	2025	2026	2027
begrotingssaldi na 4e rapportage 2022	4,8	8,9	12,0	0,9	0,9

Uit het overzicht blijkt dat de we in alle jaren een voordelig (positief) begrotingssaldo hebben. Er is jaarlijks ruimte, maar deze is vooral incidenteel bruikbaar. De ruimte voor het aangaan van nieuwe structurele verplichtingen is vooralsnog beperkt tot een bedrag van € 0,9 mln. In de voorjaarsnota 2023 van het Rijk is aangegeven dat de incidentele middelen¹ die het Rijk in 2026 beschikbaar heeft gesteld, vanaf 2027 structureel aan gemeenten beschikbaar worden gesteld. Vooruitlopend op de behandeling van de voorjaarsnota in de Tweede Kamer hebben wij dit in bovenstaande tabel meegenomen.

Binnen onze begroting is een aantal specifieke posten opgenomen om invulling te geven aan te verwachte ontwikkelingen. Hieronder noemen we ze.

- **Prijsstijgingen (exploitatie en investeringen)**

Bij het maken van de begroting 2023 is geld gereserveerd om de gevolgen van prijsstijgingen op te vangen. Deze middelen zijn centraal gereserveerd op de stelpost 'inflatie'.

¹ Landelijk € 1 mld.; aandeel gemeente Sittard-Geleen circa € 5 mln.

Beschikbaar voor opvangen prijsstijgingen (exploitatie)	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1 mln.					
indicatie prijsstijgingen exploitatie (prijspeil 2023)	15,7	15,7	15,7	15,7	15,7
reservering loon- en prijsontwikkeling 2024 t/m 2026		6,7	13,1	15,7	15,7
totaal beschikbaar prijsstijgingen (exploitatie)	15,7	22,4	28,8	31,4	31,4

Voor het opvangen van prijsstijgingen/stijgende bouwkosten van lopende projecten is € 10 mln. extra kredietruimte beschikbaar. In onderstaande tabel is te zien hoe dit over de komende jaren verdeeld is.

Beschikbaar voor opvangen prijsstijgingen (investerings)	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1 mln.					
extra krediet voor het opvangen van prijsstijgingen	3,2	1,1	5,5	0	0

De bedragen die we voor dit extra krediet reserveren zijn gebaseerd op de indexcijfers voor overheidsinvesteringen uit de meicirculaire 2022.

• Ruimte voor nieuw beleid (exploitatie en investeringen)

Naast het bestaande begrotings- en investeringsvolume is er nog beperkt ruimte voor nieuw beleid. Voor exploitatie (gebruik/beheer) gaat het om een eenmalig bedrag van € 0,5 mln. in 2024.

Exploitatieruimte nieuw beleid	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1 mln.					
beschikbare exploitatieruimte nieuw beleid	0	0,5	0	0	0

In de investerings sfeer betreft het voor de periode 2023-2026 een bedrag van € 7,5 mln. In onderstaande tabel zijn deze investeringsmiddelen over de jaren verdeeld.

Investeringsruimte nieuw beleid	2023	2024	2025	2026	2027
Bedragen x € 1 mln.					
beschikbare exploitatieruimte nieuw beleid	3,1	4,4	0	0	0

Zoals eerder besloten (bij bespreking kaderbrief 2021 en de begrotingen 2022/2023) zijn deze exploitatie- en investeringsmiddelen bedoeld voor de ontwikkelpaden in de Toekomstvisie 2030 en de afspraken uit het voormalige BAK met de provincie Limburg.

• Samenleving-versterkende maatregelen

In de 4de rapportage 2022 hebben wij € 5 mln. gereserveerd voor maatregelen die de samenleving sterker maken. De raad stemde ermee in met € 1,5 mln. hiervan tijdelijk de hoge energielasten van inwoners te verlagen. Daarnaast staat in de 1ste rapportage 2023² een voorstel om een bedrag van € 0,4 mln. beschikbaar te stellen om ledverlichting bij buitensportaccommodaties toe te passen. Het restant van € 3,1 mln. is voor maatregelen die de structuur van de samenleving verder versterken (inwoners, maatschappelijke instellingen en MKB). We wachten op voorstellen daarvoor.

• Reservering coronamiddelen

Het geld uit de steunpakketten van het Rijk dat over is, hebben wij gereserveerd. Met het doel hiermee latere gevolgen van corona op te vangen. In totaal gaat het om ongeveer € 3,8 mln. Op basis van de decembercirculaire 2022/ jaarrekening 2022 loopt dit bedrag op naar € 5,2 mln.

In de 1ste rapportage 2023 wordt voorgesteld nadelige coronabijstellingen voor een bedrag van € 0,1 mln. te dekken uit de gereserveerde middelen. Met het laten vervallen van de laatste adviezen en maatregelen door het Rijk, verwachten wij dat nieuwe claims ten laste van de gereserveerde middelen beperkt in aantal en omvang zullen zijn. Wij volgen dit via onze P&C-cyclus. Afhankelijk van het beeld bij de voorbereiding van de 2de rapportage 2023/ begroting 2024 kan 'het label' corona van de reservering worden gehaald. Passend binnen de begrotingskaders voegen we de resterende middelen dan toe aan de algemene reserve. Voor de inzet van middelen kunnen voorstellen worden gedaan in het kader van de financiële vertaling van de kadernota 2023 in de begroting 2024.

Autonome ontwikkelingen

Hieronder brengen we de autonome ontwikkelingen in beeld. Daarbij maken we onderscheid in investeringen en exploitatie. Dit overzicht is niet limitatief. Via onze P&C-cyclus rapporteren wij in de tussentijdse rapportages over nieuwe autonome ontwikkelingen.

Autonoom - Investeringsplan					
Bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	Totaal
Integraal huisvestingsplan onderwijs- en kindfuncties	5.400				5.400
Totaal autonoom	5.400	-	-	-	5400

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs- en kindfuncties

Het bedrag van € 5,4 mln. komt boven op het budget van € 1,5 mln. dat voor 2024 is gereserveerd in het Investeringsprogramma 2021-2024. We verwachten dat dit voldoende is om aan de ingediende aanvragen voor het programma voorzieningen huisvesting onderwijs 2024 tegemoet te komen.

² Raadsbehandeling gelijktijdig met de kadernota in de raad van 15 juni 2023.

Autonoom

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Woonwagenzaken	5000			
Mobiliteitsaanpak - wettelijk	200	200	200	200
Taakstelling ESCS-locatie	-	-	-	-
Taakstelling insourcing Sportstichting	100	100	100	100
Taakstelling vastgoed	300	300	300	300
Leegstand/huurderving vastgoed	150	150	150	150
Totaal autonoom	5.750	750	750	750

Woonwagenzaken

In verband met de leefbaarheid en de veiligheid wordt op de locatie Tudderenderweg 250/307 een aantal plaatsen gesaneerd. Er worden tijdelijke plekken gemaakt en er komen ook elf nieuwe plaatsen. Daarnaast bekijken we mogelijkheden voor een uitbreidingslocatie waar acht nieuwe plekken voor woonwagens kunnen komen. Ook investeren we in de veiligheid van de locatie Obbichterweg.

Mobiliteitsaanpak

Voor de uitvoering van de Mobiliteitsaanpak Sittard-Geleen³ is in onze begroting geen structureel geld gereserveerd. Bij vaststelling van de begroting 2023 is wel eenmalig een bedrag vrijgemaakt. Dit om door te kunnen gaan met de uitvoering van bestaand beleid. Vanwege onze wettelijke taak op het gebied van mobiliteit nemen we dit bedrag nu structureel in onze begroting op. Er ligt hierbij een relatie met onder andere het klimaatakkoord, de energietransitie en de stikstofproblematiek.

Taakstelling ESCS-locatie

Aan de ontwikkeling op de ESCS-locatie inclusief de Nieuwe Hateboer is een structureel bedrag van € 1,2 mln. per jaar gekoppeld. Via een uitgebreid participatieproces is, samen met de omgeving, een natuur- en landschapsvisie gemaakt. De gemeenteraad heeft op 9 februari 2023 gesproken over de denkrichtingen voor invulling van deze locatie. Wij komen terug naar de raad met een voorstel. We verwerken hierin opgedane inzichten.

De taakstelling zal daarmee niet worden gerealiseerd in 2023 tot en met 2025. De belangrijkste reden is dat zwembad de Nieuwe Hateboer open blijft tijdens de vernieuwbouw van Glanerbrook. We gaan ervan uit dat vanaf 2026 de exploitatie van de zwembaden niet meer bij de gemeente ligt en daarmee de taakstelling vanaf 2026 gerealiseerd wordt. In de tussenliggende jaren dekken we deze taakstelling af uit onze algemene reserve risicobeheersing.

³ Vastgesteld in de raadsvergadering van 9 november 2022.

Taakstelling insourcing Sportstichting

Ten behoeve van de voorgenomen insourcing is een extern boekenonderzoek uitgevoerd. In dit onderzoek zijn organisatorische, juridische en financiële risico's gesignaleerd. Geadviseerd wordt om niet tot insourcing van de Sportstichting over te gaan. Op basis van de conclusie uit het onderzoek stellen wij voor de aan de insourcing gekoppelde taakstelling te saneren. Via onze P&C-cyclus rapporteren wij over het verdere traject met betrekking tot de Sportstichting.

Taakstelling vastgoed

Aan gebouwen van de gemeente is in het verleden een aantal taakstellingen gekoppeld. Hieronder vallen ook de taakstellingen 'verkoop niet strategisch vastgoed' en 'maatschappelijk/accommodatievisie'. Na afhandeling van de verkopen is de taakstelling gerealiseerd. Wij hebben geconstateerd dat de exploitatielasten van de verkoop van een locatie, niet behorend tot de lijst niet-strategisch vastgoed, ten onrechte met de taakstelling is verrekend. Wij stellen voor om dit te corrigeren en het resterend bedrag te saneren.

Leegstand/ huurderiving vastgoed

Leegstaande gemeentelijke panden staan vaak langer leeg dan verwacht. Dit heeft huurderiving en leegstandskosten tot gevolg. Dit betreffen strategische- en niet strategische panden. De strategische panden en ontwikkellocaties kunnen we niet tussentijds verhuren. Op enkele ontwikkellocaties verwachten we geen opbrengsten meer te kunnen realiseren. Wij stellen voor de leegstandskosten en huurderiving van deze ontwikkellocaties te saneren.

Onomkeerbare ontwikkelingen

Hieronder brengen we de onomkeerbare ontwikkelingen in beeld. Dit zijn ontwikkelingen waarover de raad een besluit heeft genomen. Er kan niet teruggekomen worden op deze besluiten. Dat heeft niet alleen financieel grote gevolgen, maar tast ook onze positie en geloofwaardigheid aan.

Ook bij ontwikkelingen maken we onderscheid tussen investeringen en exploitatie. Bij onomkeerbare investeringen gaat het over meerkosten door overige ontwikkelingen en meerkosten door prijsstijgingen (zie onderstaande tabellen).

Onomkeerbaar overige ontwikkelingen - Investerings					
Bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	Totaal
Huisvesting: Wijkbeheer	800	100			900
Mobiliteitsaanpak (nieuw Absbroek)			900		900
Totaal onomkeerbaar - overige ontwikkelingen	800	100	900	-	1.800

Onomkeerbaar prijsstijgingen - Investerings

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	Totaal
Unilocatie Obbicht-Grevenbicht	2.400	200			2.600
Huisvesting: Wijkbeheer	1.800	200			2.000
Totaal onomkeerbaar - prijsstijgingen	4.200	400	-	-	4.600

De hierboven genoemde projecten zijn in uitvoering. Hierbij krijgen we te maken met meerkosten ten opzichte van de beschikbaar gestelde kredieten. Het betreft vooral gestegen bouwkosten en prijsstijgingen. Daarnaast heeft wijkbeheer (huisvesting) ook te maken met meerkosten door gewijzigde wet- en regelgeving.

Onomkeerbaar - Exploitatie

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Regiodeal: overhead	150	150	150	150
Ontwikkellocaties	900	600	400	100
Totaal onomkeerbaar - prijsstijgingen	1.050	750	550	250

Het Rijk heeft de regiodeal toegekend. Dit betekent dat we geld moeten reserveren om het programmabureau te bemensen. Zonder deze mensen kunnen we geen invulling geven aan de regiodeal. Daarnaast is capaciteit nodig om uitvoering te kunnen geven aan de projecten in het fysieke domein, waaronder de ontwikkellocaties/ KLC⁴-projecten en de projecten die onderdeel uitmaken van de ontwikkelpaden Geleen-Centrum en Sittard-Centrum. Hiermee volgen we de lijn die we in de begroting 2023 incidenteel hebben ingezet.

⁴ Kwaliteit Limburgse Centra

04 Onze speerpunten

De gedachtegang uit het coalitieakkoord, de uitvoeringsafspraken en de Toekomstvisie 2030 bepalen in grote mate de richting van deze kadernota. Ook de raads- en burgerleden konden hun inbreng doen. In de sessie van 18 april 2023 konden zij aangeven welke ambities zij het belangrijkst vinden. Op deze manier blijven wij in de geest van de Toekomstvisie 2030 werken aan een Sittard-Geleen waar het mooi (samen) leven, wonen en werken is.

Naast inhoudelijke input zijn uit deze sessie drie thema's naar voren gekomen die bepalen hoe het college en het ambtelijk apparaat de strategische lijn uit de kadernota vorm moeten geven. Deze drie thema's zullen een leidraad zijn bij het uitvoeren van onze werkzaamheden.

- Een betrouwbare overheid.
- Trots op ons Sittard-Geleen.
- De aandacht dichtbij.

Een betrouwbare overheid

Het zijn van een betrouwbare overheid betekent dat we onze afspraken nakomen en afmaken wat we in gang gezet hebben. Ook toegankelijkheid en laagdrempeligheid in ons contact met de inwoners maakt ons tot een betrouwbare overheid. Daarom hebben we in onze speerpunten aandacht voor onze dienstverlening, met name onze dienstverlening aan de inwoners die ons het hardst nodig hebben.

Trots op ons Sittard-Geleen

In de sessie met de raads- en burgerleden kwam er een trots naar voren, trots op onze ondernemers, trots op onze centra, trots op onze verenigingen, trots op ons cultureel en immaterieel erfgoed. Deze trots deelt het college, en dit laten we dan ook terugzien in onze speerpunten.

De aandacht dichtbij

De aandacht dichtbij betekent het hebben van een directe impact op het leefklimaat van onze inwoners. Een prettige, groene en vooral veilige leefomgeving waarin onze inwoners wonen, werken maar ook opgroeien. Daarom hebben we in onze speerpunten aandacht voor veiligheid en groen, maar ook voor onderwijshuisvesting en verkeersveiligheid rondom scholen, wandelgebieden en oversteekplekken.

Er is een aantal zaken die overlappen op deze drie thema's. Projecten die we al in gang hebben gezet en moeten afmaken, met een directe impact voor onze inwoners, onze verenigingen maar ook onze ambtenaren. Deze projecten zijn daarom speerpunten waar we voorrang aan geven. Dat betekent dat we bij deze speerpunten niet kunnen wachten op de begroting van 2024, en daarom eerder op zoek gaan naar middelen om deze ontwikkelingen vorm te geven.

Onderstaand hebben we onze speerpunten in beeld gebracht. Daarbij kenmerken wij een tweetal urgente dossiers die we met voorrang willen oppakken. Het betreft de huisvestingsdossiers en het project Glanerbrook. Dit zijn ontwikkelingen die al geruime tijd in voorbereiding zijn. De raad heeft op deze dossiers al een duidelijke zienswijze meegegeven en op basis daarvan zijn al werkzaamheden verricht. De indicatie van de benodigde middelen zijn additioneel op al eerder toegekende middelen. Deze zullen we eerst presenteren. Daarna geven we in willekeurige volgorde een overzicht van de speerpunten. Per speerpunt geven we aan of de financiële gevolgen betrekking hebben op onze investeringen of exploitatie. We eindigen deze paragraaf met een financiële samenvatting van de investerings- en exploitatiegevolgen. Wij benadrukken dat de cijfers in deze overzichten en fasering van de benodigde bedragen over de jaarschijven gebaseerd zijn op eerste indicaties.

Urgente dossiers die we met voorrang oppakken

Bestuurlijke- en ambtelijke huisvesting, Huis aan de Markt en huisvesting Vidar

Op basis van de doorrekening van het Programma van Eisen voor bestuurlijke en ambtelijke huisvesting alsook voor Vidar blijkt dat het toegekende budget respectievelijk het financiële kader onvoldoende is voor de realisatie van het benodigde programma. Het aanbestedingsproces voor Huis aan de Markt leert ons ook dat de beschikbare middelen ontoereikend zijn. De belangrijkste oorzaak zijn de prijsstijgingen door inflatie. Het college heeft opdracht gegeven om alternatieve scenario's te onderzoeken. Dit is ook aan de orde gesteld door een afvaardiging van de raad in de raadssessie kadernota van 18 april 2023.

Voortzetten realisatie Sportpark Glanerbrook

Ruimte maken voor ontmoeting en verenigingen. Sport, kunst en cultuur zijn essentieel voor een gezonde buurt en gemeente. Zij dragen bij aan ontmoeting en (talent)ontwikkeling. Ontmoeten is essentieel voor een gezonde samenleving. Er zijn plekken en duurzame gebouwen nodig waarmee ontmoeting gestimuleerd en mogelijk gemaakt wordt.

Op 19 december 2022 heeft de Raad besloten om

1. in te stemmen met de realisatie van het ontwerp 2022 vernieuwbouw van de bestaande configuratie Sportpark Glanerbrook exclusief de vernieuwing van de installaties van de buitenijsbaan.
2. als eerste mogelijkheid het proces van de kadernota 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2027 te benutten voor de integrale afweging om de investeringen ofwel toe te kennen dan wel verder te temporiseren of uiteindelijk van af te zien voor de onderdelen: (1) vernieuwing installaties buiten ijsbaan, (2) het nieuw te bouwen 50-meter wedstrijdabad én (3) de overkapping buiten ijs- en wielersbaan.

Omdat de raad een duidelijke richting heeft meegegeven op deze dossiers zullen we met separate voorstellen richting de raad komen. Zo zorgen we ervoor dat deze ontwikkelingen geen vertraging oplopen.

Onze speerpunten

Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs- en Kindfuncties (investering)

Realisatie van voorzieningen voortvloeiend uit het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs- en Kindfuncties. De gemeente heeft een wettelijke taak in onderwijshuisvesting. Een groot deel van de investeringen voortvloeiend uit het Strategisch Huisvestingsplan betreft levensduur verlengende renovatie van scholen. Deze voorziening behoort (nog) niet tot de directe verantwoordelijkheid van de gemeente (dit is wel al door o.m. de VNG bepleit). Echter ook schoolbesturen zijn hier niet voor verantwoordelijk.

Als we niet investeren in renovaties, zullen op termijn investeringen in vervangende nieuwbouw noodzakelijk zijn. Dit is wel een voorziening in de huisvesting, die voor rekening van de gemeente komt. Als wij uitsluitend sturen op de formele wettelijke verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting, komt uiteindelijk de rekening voor de investering toch bij de gemeente te liggen en gaan wij maar heel beperkt een samenwerking aan met de schoolbesturen, waardoor de onderwijshuisvesting achterblijft bij de behoeften van het onderwijs.

Mobiliteitsaanpak (investering)

De focus van de opgave voor mobiliteit is door de Klimaatwet gewijzigd. Er ligt een duidelijk accent op het reduceren van de CO₂-uitstoot (duurzaamheid), maar ook op het sociale (inclusie, gezondheid, betaalbaarheid) en ruimtelijke (ruimtegebruik, leefbaarheid) aspect van mobiliteit (uit Klimaatakkoord). Deze wijziging van focus vraagt om verdere ontwikkeling en uitvoering van ons mobiliteitsbeleid zoals we dat in de Mobiliteitsaanpak hebben vastgelegd. Het betreft de eerste minimale stappen die nodig zijn voor het uitbouwen van een duurzaam mobiliteitssysteem. Zo hoeven inwoners, als bewuste keuze of omdat ze geen mogelijkheid hebben, steeds minder afhankelijk te zijn van een (eigen) auto en dragen we bij aan de klimaatdoelstellingen.

Landschapspark De Haese (investering/ exploitatie)

Vanuit het raadsbesluit om woningbouw in het middengebied tussen Geleen en Sittard te combineren met een landschapspark dat het Geleenbeekdal verbindt met het Graetheideplateau wordt samen met de ontwikkelaars van het woongebied gewerkt aan het Landschapspark De Haese. Het betreft een verplichting die onlosmakelijk is verbonden met de woningbouwontwikkeling (onomkeerbaar besluit). Binnen landschapspark De Haese brengen we de ontwikkeling van natuur, natuur-inclusieve landbouw (coöperatieve tuinderij Harteveldt) en recreatie samen. Dit doen we bij voorkeur gelijktijdig met de ontwikkeling van de aangrenzende woonwijk, zodat de rode en de groene ontwikkeling in balans blijven.

Veiligheid Sittard-Geleen

Veiligheid (exploitatie)

Het verstevigen van de (brede) aanpak rondom het programma Veiligheid, waaronder

1. het uitbreiden van cameratoezicht;
2. de weerbaarheid en ontwikkelbudget ondermijning;
3. het verstevigen van buurtpreventie;
4. de campagne veiligheidsgevoel jeugd.

Een impuls geven aan de aanpak veiligheid en leefbaarheid binnen de ontwikkelpaden waarbij in Geleen-Centrum er met name aandacht is voor sociale veiligheid en ondermijning. In Sittard-West ligt het accent op sociale veiligheid en Jongeren. In Geleen-Zuid en Sittard-Centrum wordt gekeken naar een sociale en fysieke insteek.

Actieve klantbenadering Vidar (exploitatie)

Doel is om een impuls te geven aan de actieve klantrelatie bij het proces aanvraag levensonderhoud bij Vidar. Door te starten met een interactief onderzoek naar de ervaringen tijdens de klantreis kan er tot een andere, versterkte benadering en werkwijze worden gekomen. Dit doen we door de inwoner actief te betrekken bij het onderzoek naar de verbeterpunten in onze dienstverlening. Dit resulteert in een actieve, open en laagdrempelige klantbenadering verankerd in de medewerker en in het proces.

Groenagenda (exploitatie)

Het aanjagen van initiatieven en participatie op het gebied van lokale voedselteelt, vergroening, biodiversiteit, klimaatadaptatie, hittestress e.d. van bewoners en om instellingen en partners aan te jagen. Daarmee realiseren we niet alleen meer groen, maar werken we ook aan een positieve gezondheid en vergroten we de betrokkenheid van onze inwoners bij de ontwikkeling van hun leefomgeving. We versterken onze eigen rol als verbindende en faciliterende overheid.

Proeftuin Zeeheldenbuurt (exploitatie)

Samen kijken we hoe we de wijk anders kunnen inrichten: komt er meer ruimte voor groene perken of parkjes of voor plekken waar kinderen kunnen spelen? Hoe kunnen we de wijk veiliger maken? Maar vooral hoe kunnen we van de Zeeheldenbuurt een fijne en aantrekkelijke plek maken om te wonen. Hier willen we vervolg aan geven door de uitvoering van diverse pilots. Pilots gericht op het bevorderen van samenwerking en bewonersparticipatie. Het betreft een verlenging van de pilots, waarvoor eerder in de begroting 2021 middelen beschikbaar zijn gesteld.

Stadsmarketing (exploitatie)

Het college heeft in het najaar 2022 besloten een gefaseerd stadsmarketingproces te starten om te komen tot een gedegen stadsmarketing, op maat van Sittard-Geleen. Waarbij onze aandachtspunten onder andere zijn:

1. de economie van Sittard-Geleen is een sterk product. Via branding en marketing gaan we dit beter op het (inter)nationale podium zetten om bedrijven en werknemers aan te trekken;
2. cultuur: het verhaal van Sittard-Geleen: We zijn trots op Sittard-Geleen, dat willen we meer uitdragen. Daarom versterken we onze stadsmarketing.

Cultureel en immaterieel erfgoed (exploitatie)

Het geven van een impuls aan het culturele klimaat en onze cultuurhistorie vraagt een meerjarige ontwikkeling die op lange termijn mogelijk gedekt kan worden uit strategische keuzes en forsere ombuigingen van de eigen cultuurbudgetten. Maar dat vraagt tijd, waarbij het haalbaar wordt gedacht om dit binnen drie jaar te realiseren. Om binnen de huidige bestuursperiode een start te maken met de impuls aan het culturele ecosysteem zijn er extra (incidentele) middelen nodig.

Arbeidsmarktinfrastructuur (exploitatie)

Een veerkrachtige economie wordt mede mogelijk door de beschikbaarheid over voldoende en goed gekwalificeerde arbeidskrachten. De regio in haar huidige hoedanigheid, kan dit onvoldoende bieden. Een goede functionerende infrastructuur voor grensoverstijgende arbeidsmarkt is daarom randvoorwaardelijk om de economische ambities te realiseren.

In de huidige grensoverstijgende arbeidsmarkt is te weinig samenhang tussen betrokken partijen. Daarnaast is er een sterke afhankelijkheid van verschillende subsidiestromen. De huidige situatie draagt niet bij aan het beoogde doel tot structurele inbedding van en samenwerking tussen partijen. Structurele borging draagt bij aan het zijn van een betrouwbare overheid en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor zowel internationale werknemers als bedrijven.

Veerkrachtig MKB (exploitatie)

We werken samen met RABO, Liof, gemeente en andere overheden aan een MKB-ondersteuningsinfrastructuur waar MKB-ondernemers individuele begeleiding krijgen vanaf de eerste vraag tot en met een eventuele realisatie. Denk hierbij aan bijvoorbeeld een winkelier in een centrum of wijk, een ZZP'er of een ondernemer op een bedrijventerrein. Deze MKB-ondersteuningsinfrastructuur moet de ondernemers in staat stellen om economisch veerkrachtig te zijn, c.q. bestand tegen crises in de klimaat-neutrale, inclusieve en digitale samenleving van 'morgen'.

Ruimte voor MKB (exploitatie)

Uitvoeringsagenda ruimte voor MKB op de verduurzaming van werklocaties, te beginnen met de locatie Kampstraat/ Professor van Krevelenstraat. (Circular Mile)

Uitvoeringsprogramma detailhandel (exploitatie)

Op dit moment is een nieuwe detailhandelsvisie in voorbereiding gericht op het toekomstbestendig maken van die winkelgebieden. Naast een visie is ook een uitvoeringsprogramma van belang, waarbij we met inzet van middelen een bijdrage leveren aan de versterking van de winkelgebieden (stadscentra en waar nodig buurtvoorzieningen), de aanpak van leegstand en het versterken van de leefbaarheid. Deze aanpak moet stimulerend zijn voor externen om mee te investeren (subsidies zijn nooit 100% dekkend).

Veerkrachtig Geleen centrum – circulaire economie& aankoop leegstaande panden (investering/ exploitatie)

Met een transformatiefonds kan de ontwikkeling van Geleen tot een broedplaats voor ontwikkelingen op gebied van duurzaamheid en circulariteit worden versneld. We kunnen zo op duurzame wijze en met hergebruik van materialen gebouwen laten aanpassen tot een inrichting en gebruik die past bij de moderne balans van wonen en werken. Dit doen we samen met inwoners, werknemers, ondernemers, onderzoekers en anderen die de verbouwde panden gaan gebruiken. Onderzocht wordt hoe de middelen in dit fonds “revoluerend” kunnen zijn door bijvoorbeeld een bijdrage van initiatiefnemers, ontwikkelende en investerende partijen te vragen via een anterieure overeenkomst (kostenverhaal).

Stimulering Vrijtijdseconomie (investering/ exploitatie)

Met de visie Vrijtijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 is besloten de vrijetijdseconomie in Sittard-Geleen te versterken, krachtiger te positioneren en te vermarkten. Dit willen we doen door middel van:

1. toeristisch recreatieve infrastructuur: de wandel- en fietsnetwerken verbeteren en uitbreiden gericht op de centra, stad-landzones en grensoverschrijdend;
2. profileren aantrekkingskracht binnen Zuid-Limburg en de (Eu)regio voor de toeristisch en recreatieve bezoeker: met de realisatie van het Visit Experience centrum Sittard-Geleen in het voorjaar van 2022 is een informatief “startpunt” ontwikkeld van waaruit toeristische en recreatieve bezoekers de gemeente en de regio kunnen ontdekken.
3. toeristisch recreatieve data: verzamelen en ontsluiten van relevante data is van essentieel belang om goed inzicht te krijgen, de juiste stappen te zetten en te kunnen sturen;
4. beleefbaar maken van DNA verhaallijnen: Om ervoor te zorgen dat gasten en bewoners geraakt worden door de bijzondere verhalen van Sittard-Geleen en Zuid-Limburg en zich daarmee verbonden voelen, is het belangrijk om in te zetten op het ontwikkelen, het ontsluiten en vervolgens promoten van de DNA-verhaallijnen.

Naast deze speerpunten heeft de raad het amendement Dierenwelzijnsbeleid aangenomen.

We geven uitvoering aan dit amendement op de uitvoeringsafspraken, om te onderzoeken hoe het dierenwelzijnsbeleid versterkt kan worden. Dit onderzoek voeren we binnen de bestaande begroting uit.

Daarnaast doen we op verzoek van de raad onderzoek naar een mogelijk asielzoekerscentrum. We gaan ervan uit de hieraan verbonden kosten ook te betalen met middelen van het Rijk.

Financiële samenvatting speerpunten

Deze speerpunten worden in willekeurige volgorde gepresenteerd. De bedragen zijn eerste indicaties.

Investeringsen

Speerpunten - investeringen					
Bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	Totaal
Huisvesting bestuurlijk-ambtelijk en tijdelijk	600	2.300	1.200		4.100
Huisvesting: Huis aan de Markt	2.300	2.800	800		5.900
Huisvesting Vidar	1.000	4.900	5.500	600	12.000
Glanerbrook fase 2 (50 meterbad + ijsinstallaties)	8.300	3.200			11.500
Glanerbrook fase 3a (overkapping)		5.500			5.500
Glanerbrook fase 3b (NOM/€0)		1.500			1.500
Integraal huisvestingsplan Onderwijs- en Kindfuncties		pm	pm	pm	pm
Mobiliteitsaanpak	300	300	300	300	1.200
Landschapspark De Haese		1.200	200		1.400
Geleen centrum: aankoop leegstaande panden	1.500	1.500			3.000
Stimulering vrijetijdseconomie		100	100	100	300
Totaal speerpunten investeringen	14.000	23.300	8.100	1.000	46.400

Exploitatie

Speerpunten - exploitatie				
Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Versteving (brede) aanpak programma veiligheid	200	200	150	100
Veiligheid (Geleen-Centrum, Geleen-Zuid, Sittard-Centrum)	1.000	1.000	1.000	
Veerkrachtig MKB	200	200	200	
Ruimte voor MKB	750	750	750	
Uitvoeringsprogramma detailhandel	2.000	1.900	1.900	
Geleen-Centrum: evenementen circulaire samenleving	1.050	1.050	1.050	1.050
Stimulering vrijetijdseconomie	100			
Stadmarketing	300	300	300	
Cultuur en immaterieel erfgoed	350	450	500	
Aanjaagmiddelen groenagenda	150	150	150	
Landschapspark De Haese		50	50	50
Impuls actieve klantrelatie (Vidar, uitkeringen)	100	50		
Smart City - Zeeheldenbuurt	50	50		
Arbeidsmarktinfrastructuur	150	150	150	
Totaal speerpunten exploitatie	6.400	6.300	6.200	1.200

Financiële veerkracht

Vaststaande ontwikkelingen

Eerder in deze kadernota lieten we zien wat de beschikbare ruimte binnen de begroting is; zowel de investerings- als exploitatieruimte. Ook was te lezen wat onze uitvoeringsprincipes 2023-2026 zijn. Hierin staat dat we de kosten van vaststaande ontwikkelingen uit de beschikbare ruimte dekken. Concreet stellen we voor de (meer)kosten van autonome en onomkeerbare ontwikkelingen in deze kadernota mee te nemen in het begrotingsbeeld en te dekken vanuit de beschikbare ruimte in de huidige begroting.

Bij het onderdeel financiële kaders zijn de beschikbare ruimte en de financiële gevolgen van autonome en onomkeerbare ontwikkelingen in beeld gebracht. Zowel voor de exploitatie (gebruik/beheer) als de investeringen. Samenvattend leidt dit tot het volgende beeld:

Investerings samengevat

SAMENVATTING INVESTERINGEN					
Bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	Totaal
Overige ontwikkelingen					
Autonoom	5.400	-	-	-	5.400
Onomkeerbaar	800	100	900	-	1.800
Totaal overige ontwikkelingen	6.200	100	900	-	7.200
Investeringsruimte voor nieuw beleid					
	7.500				7.500
Saldo dekking overige ontwikkelingen	1.300	-100	-900	-	300
Prijsstijgingen					
Onomkeerbaar	4.200	400	-	-	4.600
Autonoom	-	-	-	-	
Totaal prijsstijgingen	4.200	400	-	-	4.600
Extra krediet voor het opvangen van prijsstijgingen					
	4.300	5.500			9.800
Saldo dekking prijsstijgingen	100	5.100	-	-	5.200

Uit voorgaande tabel blijkt dat wij de investeringsgevolgen van de autonome en onomkeerbare ontwikkelingen per saldo binnen de beschikbare investeringsruimte voor nieuw beleid kunnen opvangen. De effecten van prijsstijgingen op met name de onomkeerbare ontwikkelingen vangen wij op uit de extra kredietruimte die wij in de begroting 2023 voor het opvangen van prijsstijgingen op lopende investeringen hebben opgenomen.

Nadat wij autonome en onomkeerbare ontwikkelingen hebben verwerkt, is de investeringsruimte voor nieuw beleid nagenoeg volledig aangewend. Voor het opvangen van prijsstijgingen op lopende investeringen is na verwerking van bovenstaande prijsstijgingen nog € 5,2 mln. kredietruimte beschikbaar.

Exploitatie samengevat

SAMENVATTING EXPLOITATIE					
Bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Overige ontwikkelingen					
Autonoom		5.750	750	750	750
Onomkeerbaar		1.050	750	550	250
Lokale lasten 2024 incidenteel (€ 1,5 mln. gedekt)		-			
Totaal overige ontwikkelingen	0	6.800	1.500	1.300	1.000
Dekkingsrichtingen					
Voordelige begrotingssaldi	4.800	8.900	12.000	900	900
Inzet incidentele ruimte	15.200	pm		pm	pm
Saldo dekkingsrichtingen	20.000	8.900	12.000	900	900
Saldo dekking overige ontwikkelingen	20.000	2.100	10.500	- 400	-100

Uit bovenstaande tabel blijkt dat wij de exploitatiegevolgen van de autonome en onomkeerbare ontwikkelingen binnen de beschikbare exploitatieruimte kunnen opvangen. De incidentele tekorten in de jaarschijven 2026 en 2027 van respectievelijk € 0,4 mln en € 0,1 mln. vangen we op met de beschikbare incidentele middelen. De resterende incidentele middelen in de jaarschijven 2023 tot en met 2025 bestaan uit de voordelige begrotingssaldi, het jaarrekeningresultaat na bestemming en de reservering coronamiddelen. Deze kunnen we inzetten voor het realiseren van onze speerpunten.

Speerpunten

Uit deze samenvatting blijkt dat er in de exploitatie nog incidentele ruimte beschikbaar is. De vrije investeringsruimte is bijna helemaal ingezet. Met uitzondering van het krediet van € 5,2 mln. dat overblijft voor het opvangen van prijsstijgingen. Hieronder hebben wij de exploitatie- en investeringsgevolgen van de speerpunten in willekeurige volgorde nog eens op een rij gezet. Duidelijk is dat de ruimte die resteert nadat de autonome en onomkeerbare ontwikkelingen zijn verwerkt, te beperkt is om de speerpunten nu volledig te realiseren. Hierin zijn nog keuzes te maken, waarbij we eerder hebben voorgesteld een tweetal urgente dossiers met voorrang op te pakken.

Investerings

Speerpunten - investeringen					
Bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	totaal
Huisvesting bestuurlijk-ambtelijk en tijdelijk	600	2.300	1.200		4.100
Huisvesting: Huis aan de Markt	2.300	2.800	800		5.900
Huisvesting Vidar	1.000	4.900	5.500	600	12.000
Glanerbrook fase 2 (50 meterbad + ijsinstallaties)	8.300	3.200			11.500
Glanerbrook fase 3a (overkapping)		5.500			5.500
Glanerbrook fase 3b (NOM/€0)		1.500			1.500
Integraal huisvestingsplan Onderwijs- en Kindfuncties		pm	pm	pm	pm
Mobiliteitsaanpak	300	300	300	300	1.200
Landschapspark De Haese		1.200	200		1.400
Geleen centrum: aankoop leegstaande panden	1.500	1.500			3.000
Stimulering vrijetijdseconomie		100	100	100	300
Totaal speerpunten investeringen	14.000	23.300	8.100	1.000	46.400

Exploitatie

Speerpunten - exploitatie				
Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Versteving (brede) aanpak programma veiligheid	200	200	150	100
Veiligheid (Geleen-Centrum, Geleen-Zuid, Sittard-Centrum)	1.000	1.000	1.000	
Veerkrachtig MKB	200	200	200	
Ruimte voor MKB	750	750	750	
Uitvoeringsprogramma detailhandel	2.000	1.900	1.900	
Geleen-Centrum: evenementen circulaire samenleving	1.050	1.050	1.050	1.050
Stimulering vrijetijdseconomie	100			
Stadmarketing	300	300	300	
Cultuur en immaterieel erfgoed	350	450	500	
Aanjaagmiddelen groenagenda	150	150	150	
Landschapspark De Haese		50	50	50
Impuls actieve klantrelatie (Vidar, uitkeringen)	100	50		
Smart City - Zeeheldenbuurt	50	50		
Arbeidsmarktinfrastructuur	150	150	150	
Totaal speerpunten exploitatie	6.400	6.300	6.200	1.200

Met het geld dat beschikbaar is, kunnen we de exploitatie van de speerpunten betalen. Maar we zouden ook – als alternatief – (een deel) van deze ruimte voor exploitatie in kunnen wisselen voor investeringsruimte. Met andere woorden: een deel van het geld gebruiken voor investeringen. De incidentele ruimte voor exploitatie kan wel maar één keer in worden gezet. Óf voor exploitatie speerpunten, óf voor investering speerpunten.

Extra financiële ruimte

We stellen vast dat we in een onrustige en onzekere tijd leven. Speerpunten en ontwikkelingen zijn de basis voor deze kadernota. Maar we moeten niet vergeten genoeg ruimte in onze begroting te houden. Zodat we schokken kunnen opvangen. Dat doen we door voorzichtig te begroten. Én door ruimte te zoeken in de bestaande begroting. We maken hierbij verschil tussen ruimte die ontstaat door Rijksbeleid en ruimte die we zelf binnen onze begroting kunnen maken.

Scenario's Rijksbeleid

Nieuwe ruimte kan ontstaan door ontwikkelingen binnen het Rijksbeleid. Op korte termijn aan de hand van de circulaire van het gemeentefonds, voor het eerst bij de meicirculaire 2023. De afgelopen twee jaar heeft het Rijk herhaaldelijk aangekondigd duidelijkheid te geven over het structurele financiële perspectief van gemeenten. Zekerheid over het toekennen van structurele financiële middelen vanaf 2026 bleef echter uit, waardoor wij voor het voeren van een stabiele financiële strategie aanvankelijk rekening moesten houden met een aantal scenario's. In bijlage 2 hebben wij een drietal scenario's uitgewerkt.

In de Voorjaarsnota 2023, die het kabinet aan de Tweede Kamer heeft aangeboden, lijkt er duidelijkheid over de financiële vooruitzichten te komen. In deze nota staat dat gemeenten er vanaf 2027 structureel geld bij krijgen en dat de ontwikkeling van accres goed wordt geregeld.

Het Kabinet stelt in de nota voor de incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor 2026⁵, vanaf 2027 structureel toe te kennen. Aan de hand van de behandeling in de Tweede Kamer en verwerking in de mei- of septembercirculaire 2023 moet blijken of deze financiële zekerheid werkelijkheid wordt. Overigens hebben wij in de tabel 'Exploitatie samengevat', zie pagina 21, met de financiële gevolgen uit de Voorjaarsnota rekening gehouden. Met andere woorden, we hebben op basis van de Voorjaarsnota in de cijfers rekening gehouden met het scenario⁶, waarbij het Rijk structureel extra middelen beschikbaar stelt. Zoals uit eerder genoemde tabel blijkt, levert dit na verwerking van de autonome en onomkeerbare ontwikkelingen geen extra ruimte op.

Ondanks de aankondiging van structureel extra middelen wenst de VNG op korte termijn overleg met het Kabinet over de gevolgen van de Voorjaarsnota. Met name over de volgende thema's:

- de invulling nieuwe financieringsmethodiek moet nog nader worden uitgewerkt en goed geregeld worden;
- de opschalingskorting is nog steeds niet geschrapt, waardoor uitvoering van wettelijke taken en maatschappelijke opgaven onder druk staan.

Via de G40 leveren wij direct input in het gesprek met de VNG.

De uitwerking van deze financieringssystematiek moet inzicht geven in de structurele financiële ruimte na 2026. We plaatsen hierbij de kanttekening dat bij de inzet van de beschikbare financiële ruimte ook gekeken moet worden naar de afdekking van autonome ontwikkelingen en het risicoprofiel. We moeten er voor zorgen dat onze financiële positie weerbaar blijft met voldoende ruimte voor het opvangen van autonome ontwikkelingen en onvoorziene tegenvallers. De speerpunten in deze kadernota focussen met name op de ambities uit het coalitieakkoord en de uitvoeringsafspraken. Daarnaast kan in de begrotingsvoorbereiding blijken dat voor wettelijke en/ of basistaken ook extra middelen nodig zijn.

⁵ Septemercirculaire 2022: Landelijk € 1 mld.; aandeel Sittard-Geleen: € 5 mln.

⁶ Bijlage 2 – scenario 3

Kadernota 2023 – 2026

Eigen onderzoek financiële ruimte

Naast de invloed van het rijksbeleid op onze financiële positie onderzoeken we in de voorbereiding van de begroting 2024 de mogelijkheden om extra financiële ruimte te maken. Hieronder staat hoe we dat doen.

- **Onderzoek reële doelen/ plannen en ramingen in onze begroting door:**
 - toetsen van (nieuw) beleid op uitvoerbaarheid/ planning (reële plannen);
 - toetsen van aannames bij opneemregelingen (reële begroting);
 - beoordelen of er sprake is van structurele voordelen in de jaarrekeningen (reële begroting);
 - beoordelen of de begroting beïnvloedbaar⁷ is: zijn bestaande middelen (eenvoudig) anders in te zetten?
- Gebruik maken van externe financieringsbronnen (cofinanciering, subsidies).
- Herijking van de reservepositie.
- Uit de samenvatting vaststaande ontwikkelingen exploitatie en investeringen blijkt dat er geen vrije investeringsruimte over blijft. In de voorbereiding van de begroting onderzoeken we hoe we extra investeringsruimte vrij kunnen maken. Onder andere door:
 - te beoordelen welke delen van de geschatte investeringskosten ook in een keer ten laste van de exploitatie kunnen komen, zodat minder (grote) investeringskredieten nodig zijn;
 - het storten van exploitatievoordelen in een bestemmingsreserve. De kapitaallasten van een project zijn dan tijdens de looptijd van het project uit deze reserve te betalen. En op deze wijze de omvang van de benodigde investeringskredieten te beperken;
 - het afwaarderen (voor lager bedrag op de balans zetten) van bestaande activa. Met het idee om de kapitaallasten die hierdoor vrijkomen, in te zetten als nieuwe investeringsruimte.

⁷ '80/20-regel'

Verwerking financiële keuzes in de begroting 2024 - 2027

Kadernota 2023

Wij stellen voor de vaststaande ontwikkelingen nu in het begrotingsbeeld te verwerken. Dit zijn de autonome ontwikkelingen en onomkeerbare ontwikkelingen die we nu al in cijfers kunnen weergeven. Dit past ook bij ons uitvoeringsprincipe: we verwerken autonome ontwikkelingen als ze zich voordoen. Voor de onomkeerbare ontwikkelingen geldt dat we de in gang gezette activiteiten verder kunnen uitvoeren.

Begroting 2024

De financiële en inhoudelijke verwerking van de speerpunten vertalen wij in de begroting 2024 voor zover passend binnen de financiële ruimte die dan beschikbaar is. Is er niet genoeg geld om de (meer)kosten van speerpunten op te vangen? Dan pakken we de belangrijkste opgaven op zodra er nieuwe ruimte binnen het financieel perspectief komt. Daarnaast stellen wij voor de begroting bij te stellen op basis van een afzonderlijk raadsvoorstel met bijbehorende begrotingswijziging, bijvoorbeeld om de uitvoering van urgente dossiers met voorrang op te kunnen pakken.

Voor de financiële uitwerking richting de begroting 2024 betekent dit dat we:

- het structureel begrotingsevenwicht steeds borgen, inclusief de afdekking van het meest actuele risicoprofiel;
- de middelen uit de reguliere begroting (begroting 2023: € 400 mln.) en de lopende projectenportefeuille 2023-2025 (ruim € 190 mln.) zoveel mogelijk verbinden met de speerpunten uit deze kadernota. Hetzij door rechtstreekse koppeling met posten uit de reguliere begroting. Hetzij door andere inzet van middelen uit de reguliere begroting;
- de vrije ruimte koppelen aan de strategische speerpunten;
- speerpunten waarvoor nu de financiële ruimte ontbreekt, inbrengen zodra er zicht is op nieuwe financiële ruimte in de komende jaren.

06 Uitvoeringskracht Sittard-Geleen

Met deze kadernota stellen we forse speerpunten vast voor de periode 2023-2026. Die gaan het nodige vragen van onze organisatie. Dat betekent dat we moeten zorgen voor genoeg uitvoeringskracht. Zowel voor de sturing op resultaten als voor uitvoering van de activiteiten. Daar is de directie zich van bewust. We gaan de voortgang dan ook goed volgen (periodieke monitoring) en zullen regelmatig zorgen voor verantwoording. Via de P&C cyclus krijgt de raad hier informatie over.

Externe invloeden op de uitvoeringskracht

Er zijn meerdere factoren die van invloed kunnen zijn op het tempo waarin we onze doelen en ambities kunnen halen. Er komen nu verschillende invloeden bij elkaar. Hieronder in het kort de vier belangrijkste.

1. Werkwijzen gemeenten: meer participatie en co-creatie

Gemeenten staan van alle overheden het dichtst bij inwoners en ondernemers. Dat vraagt wat van onze manier van werken. Inwoners, ondernemers en instellingen verwachten veel van de overheid, van wat wij doen. Bijvoorbeeld dat we ze betrekken bij ontwikkelingen die hen raken. We werken steeds meer van buiten naar binnen. Ook moeten we inwoners en ondernemers de kans geven om mee te denken en praten over ontwikkelingen in hun omgeving. Alleen zo kan ons beleid succesvol zijn. En dat vraagt ook het nodige van de uitvoeringskracht van de organisatie.

2. Er vinden grote transities en decentralisaties plaats

Op het gebied van energie (transitie naar schone energie), klimaataanpassing, de Omgevingswet, beschermd wonen, jeugdzorg en inburgering zijn er grote ontwikkelingen. Ze vragen niet alleen om beleid van de gemeente, maar vaak ook om flink investeren in mensen en middelen voor de uitvoering. Want dit zijn ontwikkelingen met grote gevolgen. Voor de samenleving en dus ook voor de gemeentelijke organisatie.

3. De arbeidsmarkt knelt, zowel kwantitatief en kwalitatief

Meer geld en meer medewerkers zijn nodig om dit soort grote ontwikkelingen mogelijk te maken. Maar geschikte mensen zijn steeds moeilijker te vinden. Het werven van nieuw personeel, genoeg en met de juiste achtergrond, blijft een uitdaging. Dat geldt voor alle niveaus; van management tot aan uitvoering. En natuurlijk ook voor de gemeente. Wij gaan nieuwe medewerkers aantrekken om onze uitvoeringskracht te versterken. Maar die werken niet direct op volle sterkte. Ze zullen eerst moeten inwerken en aanleren. Daarnaast is er ook krapte op de markt als het gaat om specialistisch extern advies. Ook dat kan invloed hebben op de uitvoeringskracht van de gemeente.

4. Tijdperk van crises

De coronacrisis ligt achter ons. Toch blijven er uitdagingen die buitengewoon veel vragen van onze mensen en middelen. Zo vraagt de Oekraïne-crisis nog altijd de nodige inzet waar het gaat om het vinden van woonruimte voor deze mensen. Daarnaast lijkt de asielinstroom naar Europa en ook naar Nederland vooralsnog niet op te houden. Meerdere crises na elkaar hebben grote gevolgen voor de hele samenleving. En voor onze organisatie. Ze vragen langdurig extra inzet van onze medewerkers. Vaak naast hun gewone werkzaamheden.

Sturing en verantwoording

Eerder was te lezen wat sturing en verantwoording via onze P&C-cyclus voor onze uitvoeringskracht betekent. In de voorbereiding van de begroting 2024 gaan wij kijken hoe we onze begroting nog beter stuurbaar kunnen maken. We zijn van plan om in ieder geval de punten hieronder mee te nemen.

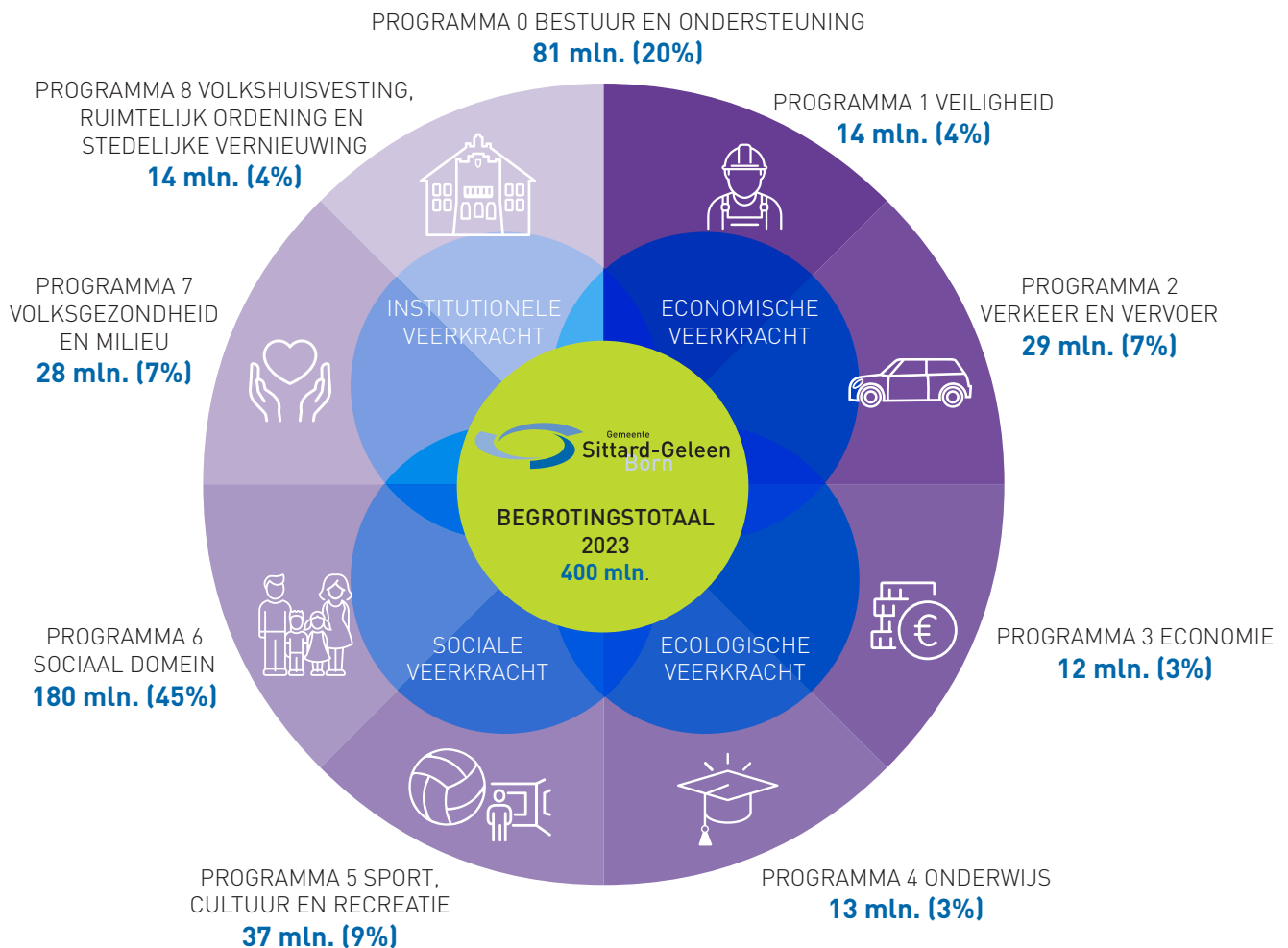
- Ordening van de financiële en inhoudelijke informatie (begrotingsstructuur) zodat deze aansluit bij de behoefte aan sturing en informatie. Op basis van de indeling van de Toekomstvisie 2030, het coalitieakkoord 'Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken' en de uitvoeringsafspraken zou een indeling naar

veerkrachten een goede manier kunnen zijn om de informatie te ordenen. Het definiëren van burgerinitiatief nemen wij hierin mee.

- Verbetering van de meetbaarheid en stuurbaarheid van de begroting door te werken met indicatoren. In de begroting 2024 zullen we eerste stappen zetten in het gebruik van indicatoren binnen onze programma's.
- We kijken naar de diepgang bij onze presentatie van financiële informatie. Waarbij het verband tussen de resultaten op de programmabladen en de hiervoor beschikbare middelen duidelijk moet zijn.

Bijlage 1 De inzet van huidige middelen

Onze begroting 2023 omvat in totaal ruim € 400 mln. Met dit geld voeren wij onze negen programma's uit. Hieronder is te zien welk deel van het totale begrotingsbedrag naar welk programma gaat.

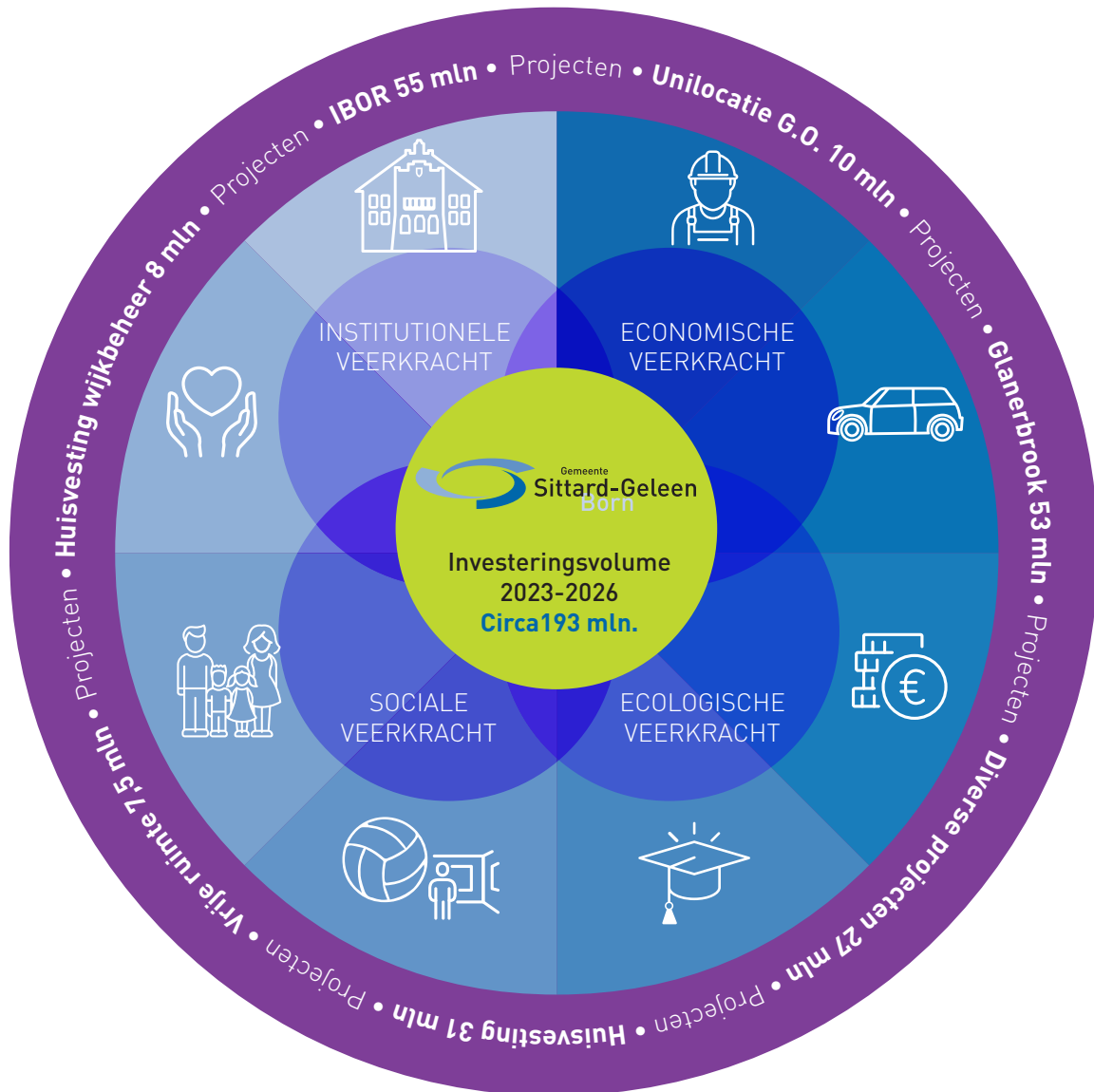

Wij zetten de middelen uit de begroting in om uitvoering te geven aan onze wettelijke taken en basistaken ('80%'), en lokale ambities ('20%'). In de negen programma's is zowel sprake van wettelijke/basistaken als lokale ambities. Verschillende doelen en ambities uit het huidige coalitieprogramma en de uitvoeringsafspraken, en uit de Toekomstvisie worden nu al binnen de begroting gerealiseerd. We zijn constant op zoek naar manieren om met onze begroting zoveel mogelijk doelen en speerpunten te kunnen realiseren voor Sittard-Geleen. In de begrotingsbehandeling kijken we integraal naar onze financiële ruimte en gaan we op zoek naar manieren om bestaande middelen⁸ uit de reguliere begroting anders in te zetten en zo meer te kunnen realiseren.

⁸ Budgetten en/ of capaciteit

Lopend investeringsvolume 2023-2026

Gebaseerd op het investeringsprogramma 2021-2024 (begroting 2021) en afzonderlijke raadsbesluiten is het lopend investeringsvolume 2023-2026 ruim € 193 mln. Hiervan heeft € 55 mln. betrekking op IBOR-investeringen. Dit schema geeft inzicht in de belangrijkste investeringen:

Ook lopende projecten dragen deels bij aan onze ambities uit het coalitieakkoord en de uitvoeringsafspraken. Zo zijn de onderwijs- en sportlocatie tussen Grevenbicht en Obbicht, het sportpark Glanerbrook en het Landschapspark Burgemeester Damenpark en de huisvestingsprojecten⁹ hierin expliciet benoemd. De IBOR-investeringen hebben vooral te maken met het uitvoeren van onze basistaken.

⁹ Bestuurlijk-ambtelijk, Wijkbeheer, Huis aan de Markt en Vidar.

08

Bijlage 2 Financiële scenario's

Door de aanhoudende onzekerheid over het Rijksbeleid ten aanzien van de gemeentefinanciën hebben we voor de ontwikkeling van de financiële ruimte na 2026 een drietal scenario's onderscheiden. Deze zijn in onderstaand schema nader uitgewerkt.

Wij merken op dat het Kabinet in de Voorjaarsnota 2023 heeft aangekondigd dat de incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor 2026 (€ 1 mln. in septembercirculaire 2022), vanaf 2027 structureel worden toegekend. De daadwerkelijke toekenning zal worden verwerkt in de mei- of septembercirculaire 2023. Vooruitlopend hierop hebben wij in deze kadernota rekening gehouden met de financiële effecten volgens scenario 3.

1. Conservatief scenario: geen extra middelen

- de aanvullende middelen uit de septembercirculaire 2022 (€ 1 mld.) voor de compensatie van het ravijnjaar 2026 zijn incidenteel
- het aandeel van SG in deze extra middelen bedroeg € 5,0 mln.
- het niet doortrekken van deze extra middelen naar 2027 betekent dat er in 2027 een tekortsituatie ontstaat van ruim € 4 mln. (afgezien van andere ontwikkelingen).

2. Midden scenario: alleen incidenteel extra middelen voor 2027

- de lijn uit de septembercirculaire 2022 wordt doorgetrokken voor 2023
- hierbij hanteren we de aanname dat het Rijk ook in 2027 incidenteel € 1 mld. extra compensatie uittrekt voor gemeentefinanciën
- in afwachting van de uitwerking van een stabiele, structurele financieringsmethodiek, bedraagt het voordelig begrotingssaldo in 2027 € 0,93 mln. (afgezien van andere ontwikkelingen)
- de situatie na 2027 blijft onzeker.

3. Opportunistisch scenario: structureel extra middelen vanaf 2027

- het rijk stelt structureel extra middelen beschikbaar via het gemeentefonds
- de incidentele maatregel in 2027 (€ 1 mld. extra middelen) wordt structureel doorgetrokken. Dit betekent dat een bijdrage van € 5,0 mln. vanaf 2027
- in afwachting van de uitwerking van een stabiele, structurele financieringsmethodiek, bedraagt het voordelig begrotingssaldo vanaf 2027 € 0,93 mln. (afgezien van andere ontwikkelingen).